

PANAMERIŠKI DELAVSKE KONGRES

Na konvenciji je trideset dele-
gatorov in zastopnikov je tri-
najst ameriških narodov.

Washington, D. C. — V pon-
deljek dne 18. julija je pričela
zborovati Panameriška delavska
federacija. To je peta konven-
cija te delavske federacije,
na kateri je zbranih 30 delega-
tov, ki zastopajo 13 ameriških
republik. Vodilna sila delega-
cije, ki prihaja iz latinskih de-
žel je Luis N. Morones, pod-
predsednik Mehške delavske
federacije in tajnik za delo, tr-
govino in industrijo v Mehiki.
William Green, predsednik
Panameriške in Ameriške de-
lavske federacije je v svojem
otvoritvenem govoru naglašal,
da ima organizacija izvršiti
najvažnejšo nalogo v interesu
delavskega gibanja v Ameriki.
Citiral je stavke iz poročila
eksekutivne, ki pravi, da je tre-
ba gledati tudi na zapletljive
bodočnosti. Neorganizirani de-
lavci nimajo sredstev, da dose-
žejo pravico. Oni nimajo sred-
stev, da stavijo pravico na
mesto krivice.

Green je sledil protestom
Panameriške delavske federa-
cije zaradi akcije, ki je nastala
proti Mehiki zaradi oljnih spor-
nih vprašanj. Omenjal je tudi
druge dogodke, ki so se dogodili
od zadnjega kongresa Paname-
riške delavske federacije leta
1924 v glavnem mestu Mehike,
med katere spadajo:

Protesti proti kubanskemu
predsedniku Machado zaradi
mnošenja delavcev. Vpostavi-
tevlje tlake v Gvatemali. Protesti
panamskega delavstva proti po-
godbi, ki jo je hotel ameriška
vlada vsiliti panamski vladi.
Strašne delavske razmere v Ve-
nezueli. Majhno izboljšanje
razmer v Ekvadorju. Formira-
nje zmerne Narodne delavske
federacije v Argentini. Prese-
ljevanje delavcev med Mehiko
in Združenimi državami. Kri-
tiziranje komunistov od strani
Ameriške delavske federacije.
Ko so bile otvorne formal-
nosti izvršene, je pričela kon-
vencija s svojim delom. De-
legatje Ameriške delavske fed-
eracije so William Green, pred-
sednik Ameriške delavske fed-
eracije, Frank Morrison, njen
tajnik, Matthew Woll, James
Wilson in James B. Noonan.

Coolidgev delavski od- bor sovražan delavstvu

Nastopa kot podjetniki, ki za-
govarjajo neorganizirano de-
lavstvo.

Washington, D. C. — Coolidgev
odbor za klasifikiranje, ki
ima nalogo urediti in uravnati
mezo in delavne razmere vlad-
nih delavcev, se obnaša kot
podjetniki, ki so v ameriški
javnosti poznani kot "Open-
parji." Na kratko je zavrnil
priziv delavk, ki so podrejene
biroju za tisk in graviranje, za
enako mezo z delavci z beseda-
mi, da se ne bo počel s tujci. Te
delavke so organizirane v lokal-
ni organizaciji šte. 106 Narod-
ne federacije zveznih uslužben-
cev.

Luther Steward, predsednik
Narodne federacije uslužben-
cev, izjavlja, da je odlok odbora
udarec pravici do kolektivnega
pogajanja. Izrekel je, da bo
unija apelirala na kongres, da
se odbor odpravi in nadomesti
z administracijo, ki ne bo pod
kontrolno Coolidgea.

Med federalnimi uslužben-
ci je odbor s svojo izjavo izval
veliko nejevoljo.

Pobijalci Nikaragvičanov odlikovani kot junaki!

Poveljnik letalcev, ki so metali bombe na vstaše, dobi me-
daljo za "izvrstno delo."—Panameriški delavski kong-
res pripravlja nov protest proti masakriranju ni-
karagviških rebelev.

Washington, D. C., 20. jul.—
General Feland, ki poveljuje
mornarski pehoti v Nikaragvi,
je v svojem oficijelnem poročilu
priporočil majorja Rossa E. Ro-
wella v odlikovanje za njegove
"velike zasluge." Major Rowell
je namreč vodil flotilo petih
vojaških letal, ki so zadnje ne-
deljo metali bombe na nikara-
gviške vstaše in pomagali po-
biti 300 mož. Ena sama bomba,
ki je padla z ameriškega letala,
je ubila 30 mož.

Feland poroča, da je Rowell
"vodil letalce v napad z največ-
jo taktično izurjenostjo, zdrobil
je maso sovražnika in jo veči-
noma uničil, ostale čete sovraž-
nika je pa zapodil v beg."

Washington, D. C., 20. jul.—
Delegatje petega Kongresa Pan-
ameriške delavske federacije so
se večeraj ponovno bavili z ma-
sakrom Nikaragvičanov in z
agresijo Združenih držav v la-
tinski Ameriki sploh. Resolucij-
ni odbor je izdelal ostro pro-
testno resolucijo, ki se ima po-
slati predsedniku Coolidgeu. Po
vroči debati, ki je trajala več-
ur, je bilo zaključeno, da se re-
solucija predela, nakar se danes
predloži kongresu v spreje-
tje.

V odseku, ki predela protest-
no resolucijo, so Matthew Woll,
ameriški delegat, Luis N. Mo-
rones iz Mehike, Andrew H. Mo-
rales iz Guatemale in Salomon
De La Selva iz Nikaragve.

Mexico City, 20. jul.—Odbor
Unije Centralne in Južne Ame-
rike ter Antilov je večeraj po-
slal predsedniku Coolidgeu brzo-
javko sledeče vsebine:

"Unija emfatično protestira
proti klanju Nikaragvičanov na
debelo po severnoameriških
vpadnikih, obenem se Vam pa
zahvaljuje, ker ste ji dali s tem
činom novo upravičenje za po-
jačanje našega kontinentalnega
bojčota ameriškega blaga."

Zamorski odbor za po-
plavljenost imenovan

Njegovo imenovanje je povzro-
čilo ostru kritiko. — Med
600.000 poplavljenosti je okoli
osemdeset odstotkov zamor-
cev.

Washington, D. C. — Proti
Rdečemu križu se je pojavila
zelo ostru kritika zaradi tabo-
rišč, v katerih so prebivali za-
morci iz poplavljenega teritorija.
Ta kritika je povzročila, da je
trgovski tajnik Hoover, ki je
načeluje pomožni akciji za omi-
ljenje bede in revščine, ki jo je
povzročila poplava, imenoval
poseben zamorski odbor za po-
plavljenost.

Poročila, ki prihajajo v Wash-
ington, pripovedujejo da so raz-
mere strašne v taboriščih, v
katerih so nastanjeni zamorci.
Pri Greenville prebiva tri tisoč
zamorcev v malem taborišču.
Razmere so bile tako strašne,
da so jih pričeli kritizirati celo
belopoltni zdravniki.

Delavci v Greenville so se
vprič, ko so hoteli belopoltni
pazniki, oboroženi s samokresi,
delavcem vsiliti prisilno delo.
Neki zamorski odbor se je na
ta način rešil neuprijetnega vpra-
šanja, da je uveljavil prostovolj-
no pripravljanje za delo. Nato
so pazniki odločili samokrese.

Vseh poplavljenec je okoli
600.000. Od teh je 80 odstot-
kov zamorcev. Večina teh po-
plavljenec je izgubila svoje
domove, pridelek in tudi precej
svoje živine. Majhni zamorci,
ko so dosegli svoje staršev v po-
plavljenem teritoriju, so se
obrnili proti severju, da uidejo
strašni bedi na jugu. Pred po-
plavo so komaj životalili na
svojih malih posestvih, zdaj pa
še tega ne morejo. Razmere, v
katerih žive, so tlačanske. Obu-
bošana belopoltna južna aristo-
kracija, katere predniki so bili
sužnjedržci, je izredno nestr-
na in postopa teroristično na-
pram zamorcem. In tako se
zamorsko ljudstvo seli proti se-
verju. Jesti nima kaj, belo-
poltniki so pa nestrni in nasil-
ni.

Zračni oobni promet napreduje
v Evropi.

London, 20. jul. — Družbe,
ki prenašajo potnike in letalih
iz Londona v Pariz in obratno,
poročajo, da je meseca junija
3153 oseb prekorčilo angleško
otino v zraku.

Britje zahtevajo veliko mornarico za potlačanje sveta

To je tako jasno kot beli dan.—
Če odpadejo kolonije, je kó-
nec slave angleškega kralja
in lordov. — Z njimi vred pa
pade tudi stari red.

Washington, D. C. — Zakaj
neki zahteva britska torijska
vlada križarsko brodogrje 600-
000 ton, če je Austen Chamber-
lain govoril iz arca v britskem
parlamentu, ko je dejal, da je
vojna med Britanijo in Zdru-
ženimi državami nemogoča?

Anglofilski sentiment, vedno
močan v Washingtonu, v kate-
rem smatrajo britski "tori-
zem" za vzorec ameriške reak-
cije, se čudi zaradi britske po-
litike v Zenevi na mornariški
konferenci, ker ta politika po-
vzroča protibritski sentiment v
Ameriki, tako, da je skoraj ne-
mogoče nadaljevati s propagan-
do za anglosaksonsko vlado
sveta in združenje britske in
ameriške moči.

V državnem departmentu, v
katerem skušajo prikriti, da se
mogoče konferenca razbije, ne
da bi prišlo do sporazuma, se
slušajo govorice, da britska za-
hveva po velikem brodogrju ni
naperjena proti Ameriki, ampak
proti Rusiji.

Zadnja poročila iz Zeneve pa
govore, da se anglosaksonsko-
japonski predlog glasil za povečanje
mornarice vseh treh sil. V smislu
tega predloga bodeta obe
sili — Britanija in Amerika —
enako močni v križarjih velike
in majhne tonaže, japonska to-
naža se pa v primeri povzela.

Brez dvoma so te zahteve po
povečanju sile na morju zna-
menja, ki odprto govore, da si
Britanija, ki je od zunaj pobar-
vana z demokracijo, v svojem
srecu je pa reakcionarna, trudi
ohraniti stari red za vsako ceno.
Kaj pomeni ohraniti stari
red? Vkloniti hoče najprej
Kitaj, kajti izgube, ki jih je
imela Britanija v Kitaju, po-
sebnost v Honkongu, so pretre-
sele stari red tako temeljito, da
je Britanija obutila te sunkne
na domačih tleh. Trgovina je
padla od leta 1924 za 25 odstot-
kov, kar je britske imperijalist-
e pretreslo do mozga. Nepokoj
se čuti v Indiji, in če se Kitaju
posreči, ostreje se britskega
imperijalizma, je nevarnost tu,
da se v Indiji ravno to zgodi,
kar se je v Kitaju. A tu sta še
Perzija in Egipt, ki čakata na
ugodno priliko, da se otrsata
tujih gospodarjev. Za ta dogo-
dek se britski toriji pripravljajo,
da bodo lahko poslali svoja
brodogrja na vse kraje sveta, da
bodo bombardirala pristane in
cvetoča mesta izpreminjala v
kup pepela in razvalin.

Najbolj so britski toriji jezni
na Sovjetsko unijo, ki je povzročila,
da se je v Daljnem vzhodu pričela
tema umika prvi zarji bodočega dneva.
Zato pa v Zenevi pripovedujejo,
kako bo Britanija obračunila z
onimi, ki se bodo drznili v ko-
lonijah se upreti njenemu im-
perijalizmu. Britski imperija-
lizem je šele pričel kazati svojo
počasno podobo, ki je strašna
in grozna, brez arca in usmilje-
nja.

London, 20. jul. — Iz Berlina
poročajo, da je nemška državna
banka opustila nadaljno diskon-
tiranje nakaznic iz sovjetske
Rusije. Ta korak je bil storjen
na pritisk angleških bankirjev,
ki vodijo kampanjo ekonomskega
bojčota proti sovjetom.

2600 let stara vinska klet od-
krita v Palestini.

Jeruzalem, 20. jul. — Ameriška
ekspedicija za biblijske stari-
nine je odkrila v Tel En Nahlu
velikansko podzemsko votlino,
ki je bila polna lončenih vinskih
vrčev, domneva se, da je votli-
na stara najmanj 2600 let.

SHODI ANTONA KRISTANA

DETROIT, sobota 23. julija
ob osmih zvečer.
CANONSBURG, ponedeljek
25. julija ob šestih zvečer.
CONEMAUGH, torek 26. ju-
lija ob osmih zvečer.
FOREST CITY, četrtek 28.
julija ob sedmih zvečer.

Dunajski socialisti odklanjajo odgovornost

Parlamentarna komisija preišče "revolto" in dožene, kdo
je odgovoren. Delavci pokopali svoje mrtve, policija
in drugi pa svoje. Avstrijska zbornica se snide v
ponedeljek.

Dunaj, 20. jul. — Dunajski
delavci so danes pokopali svoje
žrtve, ki so padle zadnji petek
in soboto v bojih s policijo in
vojaštvom. V en sam grob so
položili 81 mrtičev. Šest ubitih
policajev bo pokopanih jutri.
Število mrtvih je do danes na-
raslo na 87; vsak dan umre ne-
kak ranjenec v bolnišnicah.

Stroške pogreba plača mesto.
Z namenom, da se prepreči po-
novni izgredi, je socialistična
stranka odredila, da amejó iti
za pogrebom le izvrševalni od-
borniki stranke, delegacije stro-
kovnih unij, mestni uradniki in
sorodniki žrtv. Vsako zbiranje
večjih množic je prepovedano.
V teku pogreba preneha delo
petnajst minut po vsem mestu.

Socialistični župan Seitz je
izjavil večeraj, da socialistična
republikanska garda ne bo raz-
orožena in razpuščena kakor
veleva neka tuj vlada.

Tujci, ki so tekom izgrediv
zbežali iz mesta, so se vrnili in
danes radovedno ogledujejo za-
valne justične palače, iz kate-
rih se še vedno val dim. Pala-
če, ki je stala sedem milijonov
zlatih kron, bo ponovno zgraje-
na. Edin dobiček, ki ga morda
imajo Dunajčani in Avstrija
sploh od uničenja justične pala-
če, je ta, da so zgorele vse do-
ljne knjige, ki so bile tam shra-
njene. Vsi legalni zapiski, ki
se tijejo bankrotov, vključb,
hipotek in drugih dolgov, so
zgoreli, valed česar ni nihče več
ni dolžan.

Policija nadaljuje z aretacija-
mi komunistov. Do danes je bi-
lo aretiranih približno 500 oseb.
Vse osebe, komunističnega li-
sta je v zaporu.

Kdo je odgovoren za izgrede,
v katerih je izgubilo življenje
87 oseb — večinom delavcev —
okrog 500 oseb je ranjenih in
kateri so povzročili toliko mate-
rijalne škode ter malone izvali
intervencijo tujih sil?

Na to vprašanje zdaj skušajo
odgovoriti. Kakor poročajo, da
parlament pooblastil posebno
komisijo, ki preišče vzroke in
dožene krivdo. Parlament se an-
de prihodnji ponedeljek.

Socialistični voditelji Bauer,
Seitz, Deutsch, Tomachitsch,
Adler in drugi emfatično odkla-
njajo vsako odgovornost.

ZARTEVA SE PREISKAVA GAZOLINSKIH CEN.

Ljudska liga za rekonstrukcijo
se je obrnila na justičnega
tajnika.

Washington, D. C. — Ljud-
ska liga za rekonstrukcijo se je
obrnila pismeno na justičnega
tajnika Sargenta, da preišče
gazolinške cene.

Liga pravi v svoji zahtevi, da
Standard Oil kompanija in dru-
gi brezvestneži podražujejo ga-
zolin, medtem ko predsednik
biva na počitnicah v Črnem go-
rovju. V svoji zahtevi nada-
ljuje, da bodo ti ljudje, ki kon-
trolirajo gazolin, manj vneti za
intervencijo v Mehiki. Ljudje,
ki doma ropajo brez vesti, se
počitijo ojuščeni za rop v tu-
jezemstvu. Končno mu pripo-
roča, da naj se nikar ne boji
Charles Evans Hughesa in Pro-
tistalunske lige.

Sled za Nungesserjem.

St. John's, N. F. — Pred par
dnevi so v tej bližini ob obre-
ju morja dobili ribiči malo
steklenico, v kateri je bila noti-
ca z vsebino "Nungesser-Coli,
help". Notica je bila pisana s
avnenikom v francoščini.

NERAZUMLJIVA ZNAMENJA NA POLITIČ. NEBU

Coolidgev prijatelj svetuje de-
mokratom naj se oprimejo
bolj radikalnega programa!

Washington, D. C. — Repu-
likanska stranka se je znala
skozi osem let obdržati v sedlu,
kar je za burbonske demokrate
velika smola. In tako prihaja-
jo nasveti demokratičnim bur-
boncem, da naj pozlate svoje ok-
lepe, osnažijo svoje čite in po-
poastre svoja kopja, da porazi-
jo staro republikansko gardo.
Svetovalec seveda ni nihče dru-
gi kot David Lawrence, pred-
sednik tiskovne družbe, ki izda-
ja dnevnik "U. S. Daily," in oči
Coolidgev prijatelj.

Lawrence se zdi, da volilci za-
padno od gorovja Allegheny
postajajo bolj radikalni, kot so
bili, zato naj pa demokrate
pograbi ugodno priliko in iz-
te nezadovoljnosti kujejo zlato.
In tak Lawrence pripoveduje
demokratom, da ideje stare re-
publikanske garde o reproduci-
tentni vrednosti železnin, elek-
tričnem trustu, davkih, colnini
ltd. razburjajo ljudstvo zapad-
nod od Pittsburgha.

Napredni element v republi-
kanski stranki meni, da Law-
rence vse to piše a pridržkom.
Demokratična stranka se bo na
svoji konvenciji prepirala med
sabo zaradi žganja, plemenskih
in verskih vprašanj, da tako ne
bo imela časa se pečati z resnim
in bojovitim programom. Nato
pa vprašujejo, zakaj pa Law-
rence vseeno priporoča demo-
kratom, naj postanejo bolj radi-
kalni. Zakaj, vprašujejo na-
predni elementi. Ali mar za-
radi tega, da ljudstvo ne spo-
zna, da so si stara republikan-
ska garda in burbonski demo-
kratje podobni, kakor jasec ja-
cu? Politična apatija postaja
vedno večja, vedno manj volil-
cev prihaja na volišče in komaj
petdeset odstotkov volilcev se
bo potrudilo na volišče, da si
izbere, katere povest je boljša
in bolj zanimiva: O Jari kači
ali pa o Stekljen polku. To je
vzrok, da profesionalni politi-
čarji prav mirno spe in se ne
brigajo za znamenja na ste-
ni.

V Zenevi se še propi- rajo glode bojnih ladij

Angleška delegacija poklicana
domov, ko je naredila pakt z
Japonci.

Zeneva, 20. jul. — Angleška
delegacija na mornariški razo-
rožitveni konferenci treh vele-
sil je snci naglo odpotovala v
London. Pojasnjeno je bilo, da
se bo delegacija posvetovala z
vlado o novem paktu, ki so ga
Angleži sklenili z Japonci in ka-
terege Američani pobijajo. Pakt
določa, da smeta Velika Brita-
nija in Amerika imeti največ
pol milijona ton križark in ru-
šilcev vsaka, Japonska pa naj-
več 325.000 ton. Glede podmor-
nic ni nobene razlike. Američa-
ni sumijo, da so Angleži dali
Japoncem neke tajne koncesije,
da so jih mogli pridobiti na svo-
jo stran.

Naliv ohladil vzhod.

New York. — Večernji naliv
je znatno pogнал živo srebro
doli, da je vročina odnehala, ki
je tiščala na vzhodu več dni.

Rumunski kralj odšel po gobe.

London, 20. jul. — Iz Buka-
rešte poročajo, da je rumunski
kralj Ferdinand danes zjutraj
umrl. Imel je raka.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokupisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta; Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za inostranstvo \$9.00.
Naslov na vsa, kar ima stik s urednikom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepanju n. pr. (June 30-1927) poleg vsakega števila na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Posvetite jo preučevanju, da se vam ne odslavi list.

TEMNI NAČRTI MEDNARODNE REAKCIJE SO SE IZJALOVILI.

Skrbno je bil izdelan načrt mednarodne reakcije—, črne internacionale, britskih torijev, Mussolinija in ogrskih fašistovskih habsburgovcev, da se napredek v človeški družbi ustavi in če je le mogoče zopet potisne saj za sto let nazaj. Brzojavne vesti, ki jih prinašajo veliki kapitalistični dnevniki, pripovedujejo razumljivo med vrsticami o ponesrečenem puču mednarodne reakcije, da ta puč ni bil delo Moskve, ampak je bil provociran ob priliki, ki jo je smatrala mednarodna reakcija za izredno ugodno. V Italiji so bile pripravljene vojaške čete, da vderejo v Avstrijo in se po Donavi prepeljejo na Dunaj. Na ogrski meji so pa bile oborožene ogrske fašistovske tolpe pripravljene prekorčiti mejo in širiti strah in grozo v Burgenlandu. Cilj teh ogrskih fašistovskih tolpa in italijanskih vojaških čet, ki so bile zbrane ob avstrijsko-italijanski meji, je bil seveda Dunaj. Ako bi se to zgodilo, bi najbrž padla iskra v smodnik, ki bi povzročil zopet tako razstrelbo, da bi jo čutil ves svet. Čehoslovakija in Jugoslavija bi bili zopet ogroženi, v nevarnosti bi bila zopet Rusija in izgledi so bili tukaj, da se narodi v Aziji zopet vklonijo v stari imperijalistični jarem v trenutku, ko se mala iskra, ki se je zanetila na Dunaju, razpiha v požar, ki zavije ves svet v plamen. Mednarodna reakcija se ni ozirala še nikdar na število človeških žrtv, ako je upala, da človeške žrtve ohranijo njene privilegije. Britski lordi, papež, njegovi kardinali, Mussolini, ogrski magnati in drugi pripadniki mednarodne reakcije bi živeli v miru in zadovoljnosti, ko bi se ljudske množice klale med seboj za ohranitev njih interesov in privilegijev. Kvečjemu bi v teku klanja podali kakšno izjavo, da preslepe svet, da niso oni tista gonilna sila, ki je povzročila svetovno klanje.

Kako je to začelo? V juniju so trije fašisti iz Burgenlanda streljali na delavsko povorko. Ubili so pohabljenega vojnega veterana, enega otroka in ranili pet drugih. V četrtek minolega tedna se je vršila proti morilcem farsa na sodišču in trije morilci so bili proglašeni za nedolžne kot novorojeno dete.

Avstrijska klerikalna vlada, kajti v nji imajo klerikalci večino, je dobro vedela, kaj se zgodi, če sodišče oprosti morilce. Vedela je prav dobro, da bodo dunajski delavci proti takim sodnijskim farsam protestirali na dostojen način in tako pokazali, da v Avstrijski republiki, dokler nosijo v nji klerikalci največji zvonec, ne bo pravice. Mednarodna reakcija je v tem videla ugodno priliko, da povzroči krvoprelitje, požig in uničevanje lastnine, da tako nastane kaotična potreba, da pridejo na Dunaj italijanske fašistovske čete z ene strani, z druge pa v republiko vderejo ogrske fašistovske tolpe.

V petek, takoj po razglasenju sodbi prejšnjega dneva, je prišel pohod delavskih množic mimo parlamenta. Bila je mirna, tiha in resna demonstracija. Okoli desetih dopoldne so nastopili najeti agenti-provokatorji, ki so pričeli pod krinko komunizma ščuvati ljudske množice. Okoli enajstih dopoldne je bila ljudska množica popolnoma pod vplivom najetih agentov-provokatorjev, ki so zapalili justično palačo, pretepali policaje, od katerih so nekateri kot zvesti slugi črne internacionale sprožili svoje samokrese v ljudsko množico, da so tako prillili olja požaru, ki je pričel divjati in se je bilo bati, da se ne spravi več pod kontrolo. Bil je trenutek, ko se je mednarodni reakciji od veselja, smejalo srce in ko so tujezemski poslaniki se izrazili, da bo treba tujezemskih čet, da se "napravita red in mir." Popoldne se je prikazal prvi oddelek republikanske straže, oborožen s palicami, na to drugi, tretji in tako dalje. Z njimi so prišli na pozorišče reditelji delavskih strokovnih društev, ki so pričeli delati red. Ljudstvo jih je pozdravljalo, posebno delavstvo, medtem ko so se ljudje iz človeških množic pod vodstvom najetih agentov-provokatorjev v oddaljenih krajih še pretepali s policaji, a ti pretepi so pojenjavili. Prihodnji dan, v soboto so najeti provokatorji še enkrat poizkusili svojo srečo s podžiganjem, toda odmeva ni bilo, kajti republikanska straža in reditelji delavskih strokovnih organizacij so storili svojo dolžnost.

Načrt za mednarodni pokolj in vatoličenje reakcije v vsej Evropi, ki ga je zasnovala mednarodna reakcija, je bil uničen. Uničilo ga je socialistično organizirano dunajsko delavstvo, katerega voditelji niso izgubili svoje glave v najresnejšem trenutku, ki se je pojavil po končani svetovni vojni, ampak so tako razumno nastopili, da niso le uničili globoko zasnovane zarote mednarodne reakcije, ampak so jo razgalili pred vsem svetom, da ves svet vidi, da voditelji mednarodne reakcije niso krotka jagnjeta, ki ne skale nikomur vode, ampak so zgrabljivi volkovi.

SLIKE IZ BASELINA

Razmerje v naselbinah Coverdale, Pa.
Kakor sem že zadnjič poročal o razmerah in zatiranju starih rudarjev, se borimo še četrti mesec, ali še ni nobenega znamenja, kdaj bo konec. Pittsburgh Terminal Coal Co. je zopet nadaljevala na odprto delavnico, to je "open shop" pri št. 3, Castle Shannon, ali napredka ni. Prvi teden, ko je kompanija začela obratovati na "open shop", so prišli kerfili in zmetali so pod milo nebo sedem družin, ne vprašanje, kam bodo ali siromaki. Zvečer, ko so prišli motje domov od trdega dela in od vročine, kjer so zaposleni v jarkih ali kjer si še bode, so našli na cestah svoje otročičke in žene in pohištvo. Costa jim je draga, mila. Kam naj gre ušrben oče ali pa mati, kam naj položi svoje pohištvo in da k politiku svoje nedolžne otročičke. V času, ko so žene in otroci pričakovali svoje stare skrbnike domov, je prišel človek rododrom Eusnak, po imenu Stanley Jusman, in ta se je usmilil vseh žena in otrok, pa tudi boljšega pohištva in je spravil vse pod svojo streho brezplačno. Vem, ker sem sam govoril s njim.
Kaj bo pa iz tega prišlo, bom poročal kasneje v drugem poročilu o naši stavki. — Martin Kaur, član društva št. 47.

Dvorana društva št. 245 je sgruba.
Lawrence, Pennsylvania. — Dne devetnajstega julija ob pol četrti zjutraj je zgorala dvorana društva "Prosveta" št. 245 S. N. P. J. Kako je prišlo do katastrofalne nesreče, še dosedaj, ko to pišem, ni znano. Škoda se ceni okrog \$10,000. V tem društvem domu so se vršile društvene seje in sestanki lokalne premogarske unije št. 1198 U. M. W. of A. Notri je bila gročerijska prodajalnica pod vodstvom Louisa R. Gabriella, kateremu je društvo dalo prostore v najem. Nesreče ni bilo druge pri gašenju ognja, dasi ravno sta bivali dve družini v dvorani. Rešili so se pravočasno, a pogorelo je vse do tal; ostala je samo garaža za avtomobile.

Dvorana je bila inkorporirana in lastniki so bili samo člani društva, katerih število je padlo na 40 vseh izprti premogarske družbe Pittsburgh Coal Co. in sedanje premogarske stavke na mehkem premogu. — Louis Brita, poročevalec.

Ogrski poslanik povzani na dvoboj.
Los Angeles, Cal. — Tukaj naj "Examiner" poroča, da je nadvojvoda Leopold Habsburg, ki se nahaja tukaj, povzal ogrskega poslanika v Washingtonu, grofa Laszlo Szechenyija na dvoboj. Leopold je v Ameriki dva meseca. Klatil se je po New Yorku, Washingtonu, Floridi, New Orleansu in sedaj je prišel v Los Angeles brez malega suha. Pred par dnevi je brzojavil grofu Szechenyiju, naj mu pomaga dobiti posojilo v New Yorku. Poslanik je odgovoril, da je prejel njegov netaktni telegram in da ne bo, nič pomagati. Leopold, ki je pranečak pokojnega cesarja Franca Jožefa, je odgovor zelo razkati. Bri je brzojavil nazaj sledeče: "Teško mi je odgovorjati na Vaš žaljivi telegram, ker Vi ste bili pred vojno le lakaj moje rodbine, a sponočiti Vam moram, da dvoboj se lahko aranžira in jaz Vam vrtem v obraz moje bojne rokočice." Kaj je Szechenyi na to odgovoril, še ni znano.

Agitacija za "Prosveto"
Mi živimo prehitro in si damo vse premalo počitka, pa naj si bo družabno ali pri našem dnevnem delu. Vedno imamo tako velike število zahtev in potreb, smo vedno s tem zaposleni, vsaj

sekateri, da smo perpetualno v hitrici in napeti, smo vedno vpreženi in napeti od ranega jutra do poznega večera. Kar je pa še večje zlo nas smrtnikov je to, da premalo spimo. Nekateri izmed nas smo tako občutljivi in razdražljivi ter nervoznega temperamenta, da s tem prislilno prehitro bitje našega srca in mu tako damo premalo počitka.

Ali ste že kdaj premislili, da je vaše srce edini organ, ki nikdar ne spi? Počitek srca je edino med bitjem, med kratkimi pavzami bitja. Ako pa smo v vedni hitrici pri delu ali pa če dovolimo, da nas vsaka najmanjša stvarca razburi, tedaj postavljamo naš srčni stroj in kroženje krvi po telesu v nevarnost, ker gonimo res naš sistem prehitro in prenapeto.

Ameriško bankarstvo

I.
Zaupanje, ki ga imajo Američani do svojih bank, je razvidno iz dejstva, da so vanje vložili približno 50,000 milijonov dolarjev. V Ameriki razmeroma več ljudi zaupuje bankam svoj denar in svoje finančne posle kot v kateri drugi državi na svetu. Imamo v tej državi približno 47 milijonov samih hranilnih vlog in čekovnih je tudi mnogo milijonov.
Banke so last mnogih stototisoč delničarjev (stockholders), kajti zlasti v zadnjih letih so širši sloji prebivalstva vložili svoj denar v bančne delnice. Nekateri izmed velikih mestnih bank imajo vsaka po pet ali šest tisoč delničarjev, dočim so delnice v manjših krajih v rokah precejšnjega števila lokalnih trgovcev in drugih.

V Združenih državah imamo približno 28,000 bank; njih skupna glavnica z rezervo (surplus) vred znaša približno 7500 milijonov dolarjev. Ta vsota obseja prvič iz glavnice, t. j. od kapitala, ki so ga delničarji vložili v bančno podjetje, in drugič od onega dela dobička, ki se ne razdeljuje med delničarje, marveč ki se vsako leto dodaja v glavnico in ki se imenuje rezerva ali "surplus" (prebitke). Ti ogromni glavninski skladi služijo za jamstvo za vlagatelje, kajti bančni delničarji ne morejo dobiti niti centa glavnice ali prebitka, dokler ni izplačana vsaka obveza banke, vtelevši bančne vloge in vsak drug dolg banke. Tako imajo ameriške banke 7500 milijonov dolarjev na razpolago, kar je več kot dovolj, da bi poravnale vse dolgeve in izplačale svoje vlagatelje, ako bi vse banke hotele likvidirati.

Bančne vloge (deposits) so dvojne vrste. Velik del istih obseja iz hranilnih računov (savings accounts), ki plačujejo obresti vlagateljem, kateri vedo, da morejo dobiti nazaj svoj denar, kadarkoli in kolikor koli ga potrebujejo. Ostali del vlog obseja iz čekovnih računov (checking accounts) in njihovi vlagatelji vedo, kadar izpišejo ček, da plačajo svoje račune ali si prikrbijo gotovino, da ga bo njihova banka poravnala ali, kakor se pravi, honorirala, ako le njihova vloga zadostuje za pokritje istih čekov.

Vsi ti milijoni vlaganega denarja seveda ne ležijo v gotovini po blaginjah bankirjev. Ti investirajo večino denarja, da zaslužijo toliko, da morejo plačati obresti vlagateljem, pokriti svoje poslovne stroške in da nekaj dobička ostane tudi za banko. Zadošči gotovine pa ostane v blaginjah in investicije so take vrste, da se morejo zlahka zopet spremeniti v gotovino, tako da se more zadoščiti takoj zahtevam onih vlagateljev, ki hočejo dvigniti svoj denar.

Vse banke v Združenih državah — izvenmi neobsejajo stotin privatnih bank — imajo čarter ali dovoljenje za poslovanje s strani vladnih oblasti bodisi posrednih ali Združenih držav. Imamo kakih 8000 "narodnih bank" (national banks), to so banke, ki so dobile svoj čarter od federalne vlade v Washingtonu, in kakih 20,000 "državnih bank" (state banks) in kreditnih zavodov (trust companies), ki imajo svoj čarter od katere države vlade.

DELAVČEVA OPAZOVALNICA

Piše Ivan Molek.

Tropisem ameriške mase.
Destruktivni kritik Menckena v svoji reviji "The American Mercury" poseben oddelek z naslovom "Amerikana," kjer belčijo od meseca do meseca razne absurdnosti, ki se kupijo dan za dnem v večih, naznačenih in oglasih v listih. "Amerikana" mu je nekakšno kulturno zrcalo Amerike.

"Amerikana" ni s tem niti izdaleč še popolna. Tipično amerikanstvo se od vojne sem ne izrazi samo v prečudni mentaliteti piscev, pridigarjev in biznismenov, marveč tudi v prečuden početju mnogih individvijev, ki od časa do časa naravnost znehajajo in potegnajo za seboj cele mase ljudi, ki bežijo z njimi.

Upton Sinclair je dobro definiral ta pojav. Imenuje ga masni tropizem. Z besedo "tropizem" so znanstveniki označili impulz, ki žene nižje živali v gotovo določeno smer. Ameriška človeška žival ima ravno tak impulz ali nagon. Vsakdo bi rad bil "somebody," vsakdo bi rad videl, da bi o njem pisali časopis in princeli njegovo sliko na tak način, da ga ne bi bolelo. Ker pa vsakdo ne more biti Lindbergh, Rod Grange, Babe Ruth ali Jack Dempsey ali tisoč in eden junak druge vrste, so se vrgli na druga polja. In res se ne manjka prilik. Če jih ni več v mejah sdave pameti, so pa onkraj pameti, kjer ni več nobene meje.

Saj velja v Ameriki star pregovor: Vsak deček je lahko prezident Združenih držav ali milijonar. Oboje menda ne more biti, kar pa ni izključeno. Iz tega pregovora se logično lahko porodi milijon novih. Vsakdo je lahko nekaj — nekaj več kot drugi. Vsakdo lahko pride do velikega kupa denarja "po bližnjici," samo če zna. Torej "znati je treba" kot pravi naš Mike.

"Narodne banke" morajo posloovati le v mejah strogih predpisov federalnih zakonov, nacionalni bank act in federal reserve law. Oba ta zakona je sklenil kongres in sta bila spremenjena od časa do časa zvoľjo boljše poslovanje in večje varnosti. Določbe teh zakonov se naslanjajo na izkušnjo mnogih generacij glede najboljšega načina bankarstva. Glavna ideja je ta, da mora bankarstvo služiti na najboljši način finančnim potrebam trgovcev in drugih klijentov in istočasno obvarovati sklade, poverjene bankam toliko s strani delničarjev kolikor vlagateljev.

Pod temi pravili sme banka, na primer, rabiti vloženi denar le za nekatere vrste investicij ali posojil. Banke morajo tudi voditi svoje knjige na tak način, da jih morajo poverjeni vladni zastopniki pregledati vsak čas in dogmati natančno, kaj banka dela. Večkrat na leto mora "narodna banka" izdelati poročilo poročilo za vlado in objaviti v časopisih zapriščeno izjavo o svojem stanju. Vsek čas, brez kakih predhodne zapovedi, smejo bančni nadzorniki, imenovani od Treasury Department, priti v banko, pregledati vse knjige do najmanjših podrobnosti in zagotoviti se, da se njimi poši vodijo pošteno in umno.

"Državne banke" so pod enakim strogim nadzorom s strani nadzornikov državne vlade. Pravila, po katerih se morajo "državne" banke ravnaniti, so podobna onim, ki se tičejo "narodnih" bank, zlasti kar se tiče objavljanja poročil in nadzornosti vladnih organov brez predhodne napovedi.

Nasleda, po katerih poslujejo banke v Ameriki, se ne naslanjajo le na izkušnjo bankarstva v tej državi, marveč segajo nazaj tudi v izkušnjo bankarstva mnogih narodov starega sveta. Mnogo stvari, ki jih ameriške banke danes izvršujejo, izvira iz Anglije, Nemčije, Italije ali drugod. Na primer, Grška in Italija sta že v starodavnih časih trgovali z izposojilnimi va-

lutami (foreign exchange). To je način, po katerem morejo prebivalci enega naroda spreminjati gotovino onega kraja, kjer živijo, v enakovredno količino gotovine drugega naroda, tako da morejo kupovati blago ali pošiljati denar prijateljem v drugih delih z največjo udobnostjo in z najmanjšimi stroški.

V starodavnem Rimu se je začelo razvijati, kar je še vedno glavna naloga bankarstva, t. j. sprejemanje denarja v shrambo in posojevanje denarja proti obrestim, dokler ga irvirni vlagatelj ne zahteva nazaj. Od rimskih bankirjev izvira prva ideja modernega bančnega čeka. Oni so imeli v svoji shrambi sklade raznih trgovcev, ki so trgovali med seboj. Ko je eden izmed trgovcev hotel poravnati svoj dolg proti drugemu, je poslal skupnemu bankirju pisemno naročilo, naj prenese določeni znesek iz njegovega računa na račun drugega.

Rimske bančne metode so se razširile na druge dele in se dodatno razvile. Tekom raznih nezakonitih in vojnih časov je nastala potreba po sigurni shrambi denarja in dragocenosti in razvil se je način gradnje mogočnih blaginjskih shramb (safe-deposit vaults). Te shrambe so se navadno nahajale v delavnicah zlatarjev, ki so zahtevali neko pristojbino za shranjevanje denarja in tudi dodatno zaslužili potom isposojevanja istega. Valed zlorab v tem poslu in razvoja moderne trgovine in industrije so banke postale predmet javnega interesa in nastala je potreba po organizaciji in poslovanju bank pod vladnim nadzorom. — F. L. I. S.

Pišna stavka v kansaškem mestu.

Wichita, Kans. — Na tisoče gospodinj v Wichiti je v turek zastavkalo proti plinski družbi, ki je podražila plin za 22 odstotkov. Gospodinje nočejo kuhati s plinom in servirajo svojim družinam mrzle jedi. Stavko, ali pravnaprav bojkot, vodi Federacija tenaških klubov.

Vesti iz Jugoslavije

Dr. F. Kern v Ljubljani. Prve dni julija se je mudil v Ljubljani naš odlični rojak dr. F. Kern, zdravnik v Clevelandu v Ameriki. Udeležil se je skupnega izleta ameriških zdravnikov preko Francije in Nemčije. Spetoma si je ogledal knjižno razstavo v Leipzigu, zdaj pa se hoče podrobneje seznaniti z našimi razmerami in bo obiskal tudi Belgrad.

Ogromen požar v hrvatskem Zagorju. V Bukovcu v hrvatskem Zagorju je 2. julija izbruhnil požar, ki se je naglo širil, ker je razsajala močna burja. V kratkem času je pogorelo 26 hiš in 61 gospodarskih poslopij. V selu je nastala razumljiva panika. Iz vseh bližnjih krajev so prihitali seljaki in meščani. Pomoč je prišla celo iz Varaždana in Čakovca. Le z velikim trudom se je končno posrečilo omejiti požar, 127 oseb je brez strehe in brez hrane. Ogenj je nastal vsled defekta na mlatilnem shodu. Škoda znaša več milijonov dinarjev.

Smrtna kosa. Dne 3. julija je nenadoma preminul, zadet od srčne kapi, Fran Bizjak, hišni posestnik v Kranju.

Epidemične bolezni v Trbovljah. Kadar nastopi poletje, se v Trbovljah sigurno pojavijo epidemične bolezni. Letos imamo že zopet tifus.

Sedemdesletnik padel s črešnje in se ubil. V litijemskem srezu so letos črešnje izredno dobro obrodile, kakor že najstarejši ljudje ne pomnijo. Pri obiranju črešenj pa se je zgodilo že več nesreč. Doslej so ponekod srečali odnesli le zlomljene roke ali noge, dne 4. julija pa je bilo hujske: smrt. Kolk je mala vasica s par hišami. Leži nad postajo Savo pri Litiji. Na Repovčevem posestvu je živel 70letni gospodar Janez Oček, ki si je zaželel še enkrat se nazobati črešenj kar z drevesa. Domači so mu to seveda branili, saj je vendarle opasna stvar, da bi 70letnik še plezal na črešnje. A starček se ni dal ugnati. Cesar mu niso pustili v nedeljo, ko je bila zbrana vsa družina doma, je poskusil v pondeljek,

Pobeljena biblija

Avtorji nove ameriške biblije so odkrili, da je bila Solomonova "Visoka pesem" — obred paganskega kulta.

Chicago. — Ameriški protestanti so pravkar dobili prvi prevod starega testamenta v modernem angleškem jeziku. Doslej so se posluževali starega prevoda, ki ga je bil oskrbel angleški kralj James pred mnogimi stoletji. Jezik Jamesove biblije je že tako star, da je malone nerazumljiv. Iz tega razloga so se pred tremi leti lotili štirje eksperti prevajanja iz originalne hebrejščine pod vodstvom dr. J. M. Powisa Smitha s čikaške univerze in to delo je bilo zadnje dni dokončano. Ves stari testament je preveden v moderno angleščino. A ne samo to. Kakor poročajo prevajalci, je biblija v novem prevodu v marsičem predrugačena in modernizirana. Vse je narejeno bolj razumljivo. Stari verzji so tudi skrajšani in nova verzija teče bolj prosto.

Kakor je sklepati iz poročil prevajalcev, je znana kača v raju prikazana kot nekaj "šejk" — kakor se mora pristojati modernemu zapeljivcu deklet. Eva tudi ne daje več Adamu jabolka, pač pa samo "sad prepovedane drevesa."

Prevajalci namreč pravijo, da so pri prevajanju naleteli na nebrojne napake v stari Jamesovi bibliji, ki so jih naredili takratni prevajalci, ki niso razumeli hebrejščine. Marsikatera hebrejska beseda je bila napačno tolmačena in prikazana v popolnoma drugačnem pojmu kakor pa so mislili in razumeli originalni hebrejski pisci.

Najzanimivejša pa je izjava profesorja Theophila J. Meeka z univerze v Torontu (Kanada), ki je eden izmed prevajalcev.

ko so bili z doma na polju. Oček je pristavil lestvo in splezal na drevo. Kako se mu je potem godilo, sicer ne vemo, sigurno pa je, da je padel pri obiranju z drevesa. Morda mu je spodrslilo, morda ga je prišla le hipna slabost. Starček je padel tako nesrečno, da si je pri padcu zlomil tilnik. Ko so se vrnili domači z dela, so našli očeta že mrtvega, v rokah je krčevito držal utrghano vejico črešenj.

Telefonski kabel v Sloveniji. Ministrstvo pošte in brzojava je sklenilo, da se letos položi telefonski kabel, ki so deloma že prispeli, deloma pa v najkrajšem času še prispeljo iz Nemčije. V Sloveniji se položi kabel na liniji Zagreb-Sevnica-Celje-Maribor-avstrijska meja.

Smrtna kosa. V ljubljanski bolnici je umrl Martin Kopač, čevljarški mojster v Zireh. V Gradcu je po daljšem bolehanju umrl Franc Druschkowitz, posestnik in posebno v Brezicah in na vsem Posavju dobro znana osebnost.

Pomanjkanje vode v Belgradu. V Belgradu je radi suše in velike vročine nastalo veliko pomanjkanje vode. Tri petine Belgrada, ki so v višjih legah, imajo na dan komaj pol ure vode. Dovolj vode imajo samo oni deli mesta, ki leže ob Donavi in Savi.

Za mrtve proglašeni. Okrogno sodišče v Celju je uvedlo postopanje, da se proglasijo za mrtve naslednji pogrešanci: Fr. Cesar, posestnik v Socki. Alojz Per in Leopold Per, rudarja v Trbovljah, Franc Kunej, rudar v Prkumu, Jernej Stres, delavec pri Sv. Mohorju, Alojzij Obreza, pos. v Gorici, Anton Majaranc, delavec v Pročinski vasi, Franc Razpotnik, rudar v Grižah, Josip Hajšek, posestnikov sin v Sp. Gaberniku, Alojzij Juhart, delavec v Vešelniku. Vsi ti so odšli začetkom svetovne vojne k vojakom, a se doslej niso vrnilii niti javili.

Umiranje v Celju. V juniju je v Celju umrlo 27 oseb in to: 6 v mestu, 17 v javni bolnici, 1 v invalidskem domu in 3 v vojaški bolnici.

On pravi, da je med prevajanjem Solomonove "Visoke pesmi" in po temeljitni raziskovanju prišel do zaključka, da "Visoka pesem" ni originalna Solomonova pesem ljubezni, temveč posnetek starodavnega obreda, ki je služil pastirskemu kultu v Babiloniji.

Možje, ki študirajo biblijo, si že dolgo časa belijo glavo v vprašanju, kako so mogli židovski očetje uvrstiti "Visoko pesem" v svojo sveto knjigo. Stvar je zdaj jasna, ako je Meek v pravem. Pesem ni nič drugega kot odlomek starodavnih hebrejskih obredov, ki so jih semitski pastirski rodovi izvrševali vsako leto v čast svojemu bogu Tamuzu in božici Sal, o katerima so verjeli, da sta "oplodila naravo." Pri ceremonijah sta nastopala pastir-ljubimec in pastirica-ljubinka. V tekstu "Visoke pesmi" kar mrgoli simboličnih besed — n. pr. vino, vinograd, mira kot ženin in nevesta, gazela, golob itd. — ki spominjajo na pastirski kult. Pastirske ceremonije te vrste pri Hebrejcih so pa poimenanje enakega kulta, ki je bil v Babiloniji. Saj so imela vsa semitska ljudstva starega veka približno enako religijo, v kateri najdemo legende o ustvarjenju sveta v šestih dneh, o ustvarjenju človeka iz ilovice, o prepovedanem sadu in "prvem grehu," nadalje o "vesoljnem potopu" in barbi, v kateri se je rekla ena sama družina in po en par "vseh" živali.

Dr. Meek, ki je pomagal prevesti biblijo starega testamenta v moderni angleški jezik, je še izvršil dobro delo, ko je odkril sorodnost starih židovskih pravljic in obredov s pravljicami in obredi sodobnih narodov. Saj je rešil ljudem že davno znano, da je stari testament kolekcija raznih semitskih legend, med katerimi je vpletenih nekaj zgodovinskih podatkov.

Mussolijanski imperij!

Da v gospodu Mussoliniju tiče lastnosti in težnje neomejeje, je pokazal že zdavnaj prej, preden je ustanovil fašizem in se po njem povzpelo do najvišjih časti in absolutne oblasti v državi. Že ko otrok je — vsaj tako se pripoveduje — hotel vladati svojčasovrstnikom, a ko je bil ravnaatelj socijalističnega "Avantija", ga je ravno njegovo diktatorstvo onemogočilo med sodrugi. Da gredo njegove težnje še celo preko diktature, se je pač tupatam tudi že namigovalo, ali vendar doslej niti z njegove strani same, niti s strani njegovih najhujših nasprotnikov ni bilo dokazov za taka stremiljenja. V onem znamenitem njegovem govoru 20. septembra leta 1922. v furlanskem Vidmu, tik pred fašistovskim "pohodom na Rim", je pač res Mussolini izjavil, da bo fašizem le v toliko podpiral monarhijo, v kolikor bo le-ta hodila isto pot s fašizmom in njegovim pojmovanjem države, opaža se tudi, da fašizem poriva vedno bolj stran vladarja, ki v resnici še nima prav čisto nikakršnega vpliva na državne posle, jasno je tudi danes vsakomur v Italiji, da se vrši med vladarsko hišo Savojevcev in Mussolinijem tih, ali zato tem ostrejši boj, toda zato, da bi se mogla gospospu Mussoliniju pripisovati kaka cesarska stremiljenja, pa vendar še ni bilo doslej resnih poskusov. Sedaj pa imamo take podatke, imamo jih črno na belem, v vodilnem listu fašizma, v samem Mussolinijevem "Popolu d'Italia", ki objavlja na uvodnem mestu članek, ki govori o "vodilnem razredu" v fašizmu.

"Vodilni razred" v fašizmu! Ta izraz je prišel prvič iz ust samega gospoda Mussolinija pred nekoliko meseci, ko je zahteval, da se stvari v fašizmu skupina, razred, sloj ljudi, ki bodo sposobni za prevzete vseh vodilnih mest v vsem javnem udeleževanju italijanskega naroda, političnem, kulturnem in gospodarskem. Današnji Popolo d'Italia pa razprda to Mussolinijevo misel o "vodilnem razredu" še dalje in pove končno popolnoma jasno, kakšen ji je njen končni cilj.

Že takoj v uvodu pravi članek, da "vodilni razred" ni prirekan izraz, da se ta izraz porablja edino le zato, ker je javnost še kolkotarko okužena z demokratsko nezaupnostjo. Pravi izraz je — aristokracija! Fašizem odbija za svoj "vodilni razred" i sociološki pojem razreda kot skupine ljudi skupnih fizičnih znakov, i pojem historično-materialističnih i ekonomistov, ki vidi v "razredu" skup oseb, katere vežejo enaki ali vzporedni materialni interesi. Hoče pa, da bodi njegov "vodilni razred" kategorija državljano, ki naj tvori in ohranja tradicijo državne avtoritete in vladarske modrosti v državi, ali z drugo besedo: zahteva se aristokracija! Toda ta aristokracija se ne sme razumeti kot nekako pleme v fizičnem smislu. Biti morajo ljudje, ki so Italijani do mozga v kosteh, ki črpajo iz prošlosti modrost, iz bodočnosti pa trdno voljo, ki imajo čut za avtoriteto in odgovornost, dalekovidnost, prisotnost duha in odločnost v izvajanju svojih namenov, vobče ljudje, ki znajo in hočejo ukazovati, kar je eno in isto. Ne smejo pa biti ljudje, ki bi zastopali neko določeno skupino materialnih interesov, kakor so jo zastopale vse zgodovinske aristokracije.

Kako torej stvoriti tako aristokracijo in ji zagotoviti trajnost? Tak aristokrat A zagotovi veljavo sam s svojim delovanjem. Zato je v tem smislu vse fašistično gibanje samo v svojem bistvu aristokratsko-gibanje. Toda za opreditev aristokratov je treba razlikovanja med priprostim vojakom in poglavarjem. "Za navadnega vojaka bo vedno velika čast, da je služil pod velikim poglavarjem,

in tem večji bo ugled vsakega fašista, čim bolj bo utrjena avtoriteta tistih, ki ga vodijo."

Dejanja takega aristokrata morajo biti odlična, namen pa jim mora biti afirmacija države in razširjanje njene avtoritete. Ali ta odlična dejanja ni da bi bila samo materialnega in vojaškega značaja, temveč tudi finančnikov, diplomatov, upraviteljev, guvernerjev. Vobče se je tako vsakdo, ki je na odlični način sodeloval in sodeluje pri stvarjanju in povečevanju fašistične države, že izkazal kot aristokrat in gre sedaj le še za to, kaka naloga naj se mu odredi.

Kar je bilo rečeno doslej, se pač nanaša na ves fašizem, ali kar sledi, je pač očitno nekega prav posebnega osebnega značaja, ker vendar ni mogoče misliti, da naj bi tudi v fašistični poaristokratični državi vsa vodilna mesta dedno prehajala od roda na rod, kajti v naslednjem se govori o dednosti fašistične aristokracije.

Članek pravi, da je pač še predsodkov proti dednosti aristokratskega naslova, katere pa je treba odpraviti. Saj so bile vse velike zgodovinske aristokracije dedne. In aristokracija ne da bi morala biti povlastica, ker gre za to, da se podedujejo bolj dolžnosti in bremena kot pa časti. V ostalem pa, če se zdi popolnoma naravno, da sin podeduje kočljivo, zelo težavno nalogo, da naj upravlja denar, posestva, industrijska podjetja, ki jih je upravljal oče, zakaj bi sin ne mogel tudi podedovati kake politične funkcije? In še tem prej, ko se more, preden se mu prizna oblast, ki jo je imel oče, dedič postaviti pred skušnjo, da dokaže svojo zmožnost in sposobnost!

Ali ni tu dovolj jasno rečeno, da gre za težnje in stremiljenja, ki gredo daleč preko navadne pohlepnosti po časti in oblasti? In kako se stvar še nadalje utemeljuje!

"In v resnici so velike rodovne (!) hrbenice vseh velikih zgodovinskih razvojov. Ne morajo pa podedovanju, temveč pač zato, ker se v rodovni človek odkljuje duševno in ko stoji v socialni vrveži, je že izobilikov. Poznejše izkušnje ga morejo izpremeniti, toda ne globoko. Značaj, navada, da se presoja do dna nekatera vprašanja in se jim prisvoja temeljna važnost, upoštevanje tradicionalnih vrednot, vse to se pridobi v rodovinskem krogu ali pa nikdar več, kvečjemu samo v posameznih, sifno redkih slučajih. Zato pravimo, da se more vprašanje kontinuitete vodilnega razreda rešiti edino le z načelom dednosti naslova, četudi omejenem po preizkušnji sposobnosti dedičev in vedno mogočem vpravljanju novih življenj!"

Tako nekako se je pričelo tudi v francoski revoluciji, z direktorijem, potem s konzulatom, najprej časovno omejenim, potem doživljenskim in končno je prišlo dedno cesarstvo. Mussolini je sicer dejal v svojem zadnjem velikem govoru, da bo moral še kakih petnajst let ostati na svojem mestu, češ ker mu še ni rojen naslednik; toda sodeč po tem članku v njegovem lastnem listu mu je vendar naslednik že rojen, in da, ko se že stvar tako razvija, ne bo ostalo samo pri dedščini ministrskega predsedništva in šestih ministrstev, je tudi razumljivo!

Toda kaj poret Savojevi? Kaj poret prestolonaslednik Umberto, ko mu je tako kar čez noč vstal tekmeč, sin bivšega — zidarskega podajca?

Naj že bo, kakor hoče, jasno je, da se tu pripravlja nekaj, kar mora prej ali slej dovesti do izbruha odločilnega boja med Savojsko monarhijo in fašističnim mussolinijanskim imperijem!

SLOVENSKO DEKLE

se išče za razna domača dela. Imam "boarding house" in "soft drink parlor". Dobra plača za poštno dekle. Oglašite se osebno ali pišemo na naslov: John Spendal, 910 Indiana Ave., Sheboygan, Wis. (Adv.)

DEBS MEMORIAL RADIO FUND.

III. izkaz.

V sklad z W-DEBS Radio Station, ki bo spomenik pokojnemu sodruhu Eugenu V. Debu, so prispevala društva, socialistični in drugi klubi, ter posamezniki sledeče vsote:

NOKOMIS, ILL.: Klub št. 128, J. S. Z. \$5.00.

JOHNSTOWN, PA.: Dr. št. 3, S. N. P. J. \$5.00.

WAUKEGAN, ILL.: Po \$5: Dr. št. 14, S. N. P. J.; dr. št. 119, S. N. P. J.; dr. št. 563, S. N. P. J. Samostojni izob. klub. Skupaj \$20.00.

CONEMAUGH-JOHNSTOWN, PA. Ivan Pajk \$2.50; po \$5: St. Zabrlec, Andy Ivančič, Josephine Urbas, Jack Martinčič, Jennie Dovebe, Tony Kosar, Andrew Vidrich, Ant. Gabrenja, Geo. Raspotnik, Fr. Kraje in Andy Urbas; po \$25: Andy Drobnič, John Segra, Samie Kraje, Fr. Hočevar, L. Benčina in Fr. Nagravšek. Skupaj \$9.50. (Poslal Stephen Zabrlec).

CHICAGO, ILL.: Dr. št. 39, S. N. P. J. \$10.00; John Drieh nabral in poslal: Dr. št. 86, S. N. P. J. \$5; člani prispevali: John Drieh \$1; po \$50: Ant. Kravanja, Joe Švigel, po \$25: L. Kaza, Fr. Pushnik, Ant. Wanshek, John Zhalnik, Jack Grile, Joe Abram, in L. Meese, skupaj \$8.75; H. G. Prushek \$1. Skupaj \$19.75.

BRIDGEPORT, O.: Dr. št. 13, S. N. P. J. \$1; nabrano na seji \$23.23. Skupaj \$24.23. (poslal M. Koss.)

FRIDRICKTOWN, PA.: Dr. št. 288, S. N. P. J. \$2.00.

KANSAS CITY, KANS.: Dr. št. 408, S. N. P. J. \$2.00.

CANONSBURG, PA.: Dr. št. 138, S. N. P. J. \$15.00.

CUDDY, PA.: Dr. št. 319, S. N. P. J. \$1.00.

CARLINVILLE, ILLINOIS: Dr. št. 312, S. N. P. J. \$2.00.

MILLAN, IDAHO: Dr. št. 214, S. N. P. J. \$1; po \$5: St. Iskra, John Kruljac, Fr. Vidic, Rade Rogan, L. Gorke, John Stefane, Mike Sustaršič in John Pionek, skupaj \$7.00. (Poslal J. Pionek.)

Brooklyn, N. Y.: Po \$1: L. Muts in J. Cekada; po \$50: Fr. Ojster, John Kos, Jos. Hlaxina; po \$25: V. Dergane, Ant. Mitelič, Jos. Paragona, Ivo Skopac, Ant. Skopac, Ant. Makše, P. Pafangel, Fr. Meglich, Ant. Omerzu, Jos. Zagar, Louis Pirnat, Fr. Padar Fr. Matahija, Ant. Cvetkovič in Fr. Cvetkovič, skupaj \$7.25. (Poslal Ant. Cvetkovič.)

BINGHAM CANYON, UTAH: Po \$50: John Arko, Steve Kosarich, Matt Pese, Peter Nikšič, Ant. Težak, John Starnfel, Pet. Borich, Rade Borich, F. Gausch, M. Belesnizich, J. Stitnovich, Joe Stitnovich, Polob Glagorich, Mar. Saban, Zv. Mazur, Mat. Zdunich, Fr. Chady, Fr. Kašček, Nick Balich in Martin Mohar, skupaj \$10.00. (Poslal John Arko.)

KRAYN, PA.: Dr. št. 174, S. N. P. J. \$5; dr. št. 138 J. S. K. J. \$2; Fr. Bavdek \$1; po \$50: Fr. Naglich, Ant. Gerbec, Fr. Cuget, Camille Daniel; po \$25: L. Sterle, Ant. Tausel, Andy Milauc, Jos. Zalar, Jos. Naglich, John Hlrich, Ant. Ueman, Fr. Jerovšek, Ant. Suhe, John Hribar, Fr. Hlrich, Fr. Jernejšič, Jos. Lužek, Fr. Božich, Fr. Doler, Jos. Milner, Andy Kašica, Jos. Kraine, Ant. Mrak, Nik. Spanovič, Fr. Kočevar, Jos. Doler, Amb. Zalar, Fred. Joka, Fr. Jurjan, Mat. Šegin, John Miller, Louis Bavdek, Louis Kraine, Aleš Demšar, Matt Rus; po \$10: J. Zakrajšek, Jos. Korosec in Fr. Oček; po \$5: John Ivančič in Dan. Osaben, skupaj \$18.15. (Nabirale Fr. Naglich in Andy Kašica.)

ROUNDUP, MONT.: Dr. št. 114, S. N. P. J. \$5.00.

RILLTON, PA.: Dr. št. 63, S. N. P. J. \$2.00.

BELLINGHAM, WASH.: Dr. št. 493, S. N. P. J. \$1.00.

ASPEN, COLO.: Po \$1: Lovro Papish in Tony Skufca; po \$50: Fr. Dolinšek, Joe Belle in Louis Kašček; po \$25: Andy Ferderfer in Nellie Dolinšek, Mar. Mishmash 20c; Tony Skinner, 10c. Skupaj \$4.30. (Fr. Dolinšek in L. Kašček nabirale.)

CICERO, ILL.: Dr. št. 449, S. N. P. J. \$3.00.

DARRAGH, PA.: Dr. št. 23, S. N. P. J. \$5.00. (poslal Ant. Zornik.)

POWER POINT, O.: Dr. št. 358, S. N. P. J. \$5.00.

ARMA, KANS.: Dr. št. 609, S. N. P. J. \$2.00.

GROSS, KANS.: Dr. št. 206, S. N. P. J. \$2.00.

BEDFORD, O.: Po \$1: Vin. Zimšek in Antonija Legan; po \$50: Pavlina Hribar, John Urigel, John Cvet, Fr. Vrčec; po \$25: Frank Boh, Louis Lipnos, Ignac Novak in Luka Gorjup. Skupaj \$5.00. (Poslal M. Martinšek.)

JEROME, ARIZ.: Mike Ameršek \$1.00.

GRAYS LANDING, PA.: Ant. Zupančič \$10; Jakob Oblak \$5; po \$2: Jos. Mrak, Alois Urbane; John Pestotnik \$1.75; po \$1: Ant. Maslo, Matt Grohar, Ivana Poljak, John Skubic; po \$50: Jacob Vagreslec, Jos. Zeleznik, Louis Radičič, Jos. Pestotnik; po \$25: Albin Ullie, John Costello, Jos. Gorda, Blaž Novak, Gašper Vidrich, Jos. Suber, Frank Kune, Andy Stanich, Tony Starec, Fr. Zupančič. Skupaj \$29.25. (poslal Tony Zupančič.)

Pittsburgh, Kans.: Po \$50: Frank Hribar, John Černe; po \$25: Ant. Černe, Neimenovan; Martin Južnik 20c; Tone Indihar 5c. Skupaj \$1.75. (Poslal Martin Južnik.)

DEPUÉ, ILL.: Dr. št. 3, SSPZ. \$2.00.

UNIVERSAL, IND.: Klub št. 238, J. S. Z. \$5.00.

JOHNSTOWN, PA.: Dr. št. 82, S. N. P. J. \$5.00.

CANONSBURG, PA.: John Kollich 50c; po \$25: John Zigan, Frank Mikec, Jos. Sustaršič, Jos. Delost, Fr. Strela, John Ludvik, Mike Tratar, Fr. Barbič, Fr. Samsa, Ant. Smarekar, Fr. Majzel, Jos. Kiren, Fr. Vende, Jos. Potočar, Fr. Sinkine, Jos. Sinkine, Fr. Krulc, Mat. Ahadič, Fr. Sednak, John Verhoviz, Frank Seidner; Frank Drenik 30c. Skupaj \$6.05. (Poslal John Kollich.)

PITTSBURGH, PA.: Frank Allé 75c.

SEANOR, PA.: (Nabrano na piki-niku dr. št. 200, S. S. P. Z. in v naselbinu Grazier, Pa. Poslal Martin Krasovetz). Prispevali po \$1: Louis Skelo, Fr. Šentrov, Jos. Pisarič, Fr. Cvetan in Geo. Franklich; po \$50: Mar. Krasovetz, L. Indihar, Jac. Strel, St. Magdalenich, Geo. Mulac, Ant. Meglic, Jos. Gabrovšek in L. Karlich; po \$25: Lud. Govekar, Jak. Puntar, Aleš Demšar, Fr. Strel, Will. Magdalenich, Jer. Indihar, Jos. Hains, M. Mudrovich, John Magdalenich, Fab. Morvat, Ben Kovnčič, Steve Ploks, Chas. Šotarič, Jos. Šparembek, Fred Horvat, Jos. Juneta sr., Sophia Cerjak, Jak. Osmak in Richard Coleman; Martin Čič 10c. Skupaj \$13.85. (Nabrano na seji dr. št. 200, S. S. P. Z. poslal Martin Krasovetz). Prispevali: Dr. št. 200, S. S. P. Z. \$2; po \$1: Jak. Grly, Ant. Grly, Jos. Zepen, Louis Zakrajšek; po \$50: Andy Ludban, Fr. Kresovich, Fr. Bevelch in Mike Gassar. Skupaj \$8.00.

SYGAN, PA.: Klub št. 13, J. S. Z. \$5.00.

CLEVELAND O.: (Nabral Louis Zorko). Prispevali: po \$50: Fr. Sterle, Mat. Mauser, John Grila, Louis Ferkul; po \$25: Andrej Kobal, Louis Sterle, P. Delost, V. Levstek, Jos. Filipič, H. Hočevar, John Renko, Fr. Hočevar, Louis Kulovic, H. G. Janar, Jos. Smook, A. Mestek, J. Komatar, J. Jenko, Jos. Dolgan, John Urinčič, Ant. Valenčič, Peter Routel, Leo Simončič, Louis Golf, Ig. Jert, Emil Kobal, Math Kobal, Jos. Glavič, Joe Pograjc, Peter Zupin in Joe Gura. Skupaj \$8.75. (Nabral Edward Branisel). Prispevali: Po \$1: Ed. Branisel; po \$50: Ant. Stananik, Fr. Mulej, John Marn, Jack Švigelj, Joe Birk Jr., Fr. Švigelj, L. C. Dolmer, John Pavlič, John Male; John Stritof 30c; po \$25: John Turk, Julius Pirnat, Fr. Bettina, Ant. Smith, Jacob Branisel, Geo. Zorman, Fr. Pucelj, Jack Tomažin, Jos. Kušnik, Ant. Bolka, Lucija Kožuh, L. Rakovec, Jos. Kraje, John Zeljko, Jos. Gimpel, Neimenovan, L. Čučin, Fr. Trebec, John Zalar, Neimenovan, Jos. Jeršin, Jacob Boh, Fr. Ludvik, Jos. P. Šmpekar, Ant. Krasovec, Jos.

Durjava, Mary Erjavec, Ed. Mošek, Fr. Guzdil, Jos. Čampa, Jos. Koshmerli, John Pestotnik 20c; po 15c: Jos. Ivan, Blaž Hacc; po 10c: Jos. Pogacar, Fr. Drgane, Andy Gregore, John Turk, Fr. Videmšek, Tom Bučar, L. Mahne, Avg. Erjavec, Ant. Srien, John Klančar, Andy Pokler, Ant. Prime, Mike Zander, Fr. Turšič, Jos. Turšič, Neimenovan, John Gasar. Skupaj \$15.75. (Nabral John Krebelj). Prispevali: John Krebelj \$1; po \$50: J. Hočevar, L. Madveshek, Fr. Rant in Jennie Wick; po \$25: Fr. Kačar, Karl Vrtovnik, Math Mesec, Fr. Storar, Jos. Okorn, Fr. Trtnik, John Dronoe, Louis Somrak, John Kamiah, Fr. Chrtalich, Jer. Čadeš; Fr. Rayer 20c; L. Krajinčević 10c. Skupaj \$6.05. Dr. št. 5, S. N. P. J. 10.00. Dr. št. 137, S. N. P. J. \$5.00; št. 20, S. S. P. Z. \$10.00. Skupaj za Cleveland, O. \$65.55.

MILWAUKEE, WIS.: Klub št. 87, J. S. Z. \$5; Dr. št. 16, S. N. P. J. \$5; Jak. Osojnik \$1. (poslal Fr. Perko). Ant. Magister \$2; John Lenko \$1; Tony Ferry 50c. (poslal Alb. Hrist). Soc. pevski zbor "Naprej" \$10.00. (Ant. Kamunik nabral). Prispevali: po \$1: Mary Lechner, John Tesovnik, Ciril Moslatev, Ahac. Sušnik, Math Gincer, Ant. Butcher; po \$50: Jos. Vitkus, Joe Tesovnik, Louis Tesovnik, Joe Natlačen, Fanny Kamunikar, Vin. Stech in Lorene Bratanec. Skupaj \$34.00.

DETROIT, MICH.: (Nabral Joseph Klarich). Prispevali sledeči: po \$2: J. Antčič; po \$1: L. Kraitz, Fr. Smerdu, J. Majetič, J. Rački, J. Babich, J. Vidir, J. Krasovetz, J. Oček in P. Oček; po \$1: Stimeta 75c; po \$50: L. Junko, F. Krase, L. Sluga, N. Kirlich, L. Urban, M. Klarich, P. Pristavec, P. Benediet, P. Kiso-vec, J. Kos, Joe Korsic, Fr. Arh, Paul McPhee, Jos. Klarich, Anna Klarich; po \$25: Fr. Padar, S. Slapar, T. Modie, J. Gorup, P. Rozman, L. Junko, M. Glad, M. Urbas, J. Zornik, V. J. Kenich, Ed. Rubacher, Fred Patler, S. B. Desak, Leo Simko, S. Prelec, Andy Kramar, J. Mozoline, M. Mentern, A. Zrimce, P. R. Jurečich; po \$20: Fr. Setina, Chas. Gaber, Skupaj \$24.05. (Nabral John Lamuth). Prispevali: po \$1: Louis Parhay, John Lamuth, Ant. Ansček, Jos. Ruzevay; Ant. Sittar 50c; po \$25: Fred. Jaerson, Louis Tenko. Skupaj \$55.00. Klub št. 114, JSZ. \$10; po \$50: R. Potočnik in Fr. Kuhovski. Skupaj \$11.00. (poslal R. Potočnik). Dr. št. 121, SNPZ \$10.00.

Skupaj v tem izkazu \$380.03, prejšnji izkaz \$608.05, skupaj do 16. julija 1927 \$988.08.

TAJNISTVO J. S. Z.

Čikaško letalsko pristanišče na jezeru.

Chicago. — V sredo so pričeli z delom za novo letalsko pristanišče v Chicagu, ki se bo nahajalo na malem umetnem otoku v Michiganškem jezeru poleg Field muzeja. Otok ima 160 Atrjaških akrov površine. Zvezan bo z bregom s mostom tik muzejskega pročelja. Na tem pristanišču bodo v bodoče pristajali in odhajali od tam val oeroplani, ki pridejo v Chicagu; tam bo tudi zračna pošta. V kratkem zgradijo na obrežju jezera velikanski svetilnik, ki bo ponoči oddajal žarke 800 milj naokoli.

SLUŽKINJA.

Zelim dobiti Slovenko ali Hrvatice v starosti 35 do 40 let za služkinjo, ali ako se domeni mo tudi za možitev. Jaz sem star 40 let ter imam nekaj premoženja in dva otroka v starosti 11—15 let. Zenska tudi z enim otrokom ni izvzeta. Kakter veseli, naj mi piše na naslov: Jack Dolance, 4714 Washington St., Spokane, Wash. (Adv.)

SIJAJEN JE

SKOZI ŽIVLJENJE...

Janko Tolban.

V TUJINO

(Dalje.)

Dnevnik.

Dali so mi službeno knjižico, lepo trdo vezano v usnje; ker je nisem imel za kaj rabiti sem pisal dnevnik.

Tarnograd 20., 8., 1914.

Danes zopet dalje. Korakamo proti ruski meji. Pusta ravan, tu pa tam kaka mala vasica, drugače pa sami smrekovi in jelkovi gozdovi. Samo proti zahodu se blesti lepa panorama obsejana z žarki jutranjega solca.

Proti deveti uri zagledamo črno-zolte kole, znamenje, da smo na državni meji. Kakih sto korakov dalje so belo-zeleni, ter par požganih hiš.

"Hura," zadoni in kape zletijo v zrak, prestopili smo rusko mejo. Se en pogled nazaj in pogrezamo se dalje, vedno dalje v neskončne ruske stepe. Toplo pripeka, sence, ceste so slabe, vdramo se do gležnja v pesek, grlo pa hrepeni po kapljici vode.

de. Opoldne imamo eno uro počitka. Ugasili smo si žejno, želodec pa godrnja, pa kakor kaže ga še ne bomo potolažili tako kmalu.

Pridemo v prvo mesto na rusko - poljskem - Tarnograd. Kupimo si tobaka in čaja ter gremo spat v neko prazno sobo, kar na trdi tlak. Skozi odprto okno pa doni iz daljave zamrja polska pesem...

Ruda Solaka, 22. 8., 1914.

Danes zopet naprej. Postavimo brzojavno zvezo, ter imam nočno službo. Je precej mrzlo. Sedim v neki vlažni kleti. Voda kaplja od stropa, kakor v Postojnski jami. Od daleč se čuje grmenje topov, moje misli so pa daleč tam na jugu pri mami.

Zopet naprej po prašni cesti. Kržmien, 23. 8., 1914.

Korakamo od zgodnjega jutra, celi dan, večinoma skozi gozdove. Cesta je dolga, solnce pripeka ter nam žge v obraz, celi curki potu nam lijejo s čela. Skoro v temi pridemo v večjo

vas Kržmien, kjer dobimo vasa v izobilju. Imam nočno službo. Vse je tiho, tu pa tam se pošveti žar taborakega ognja, zelo pazljivo - sovražnik je blizu.

V jutru, 24. 8., 1914. Nenadoma zaslišimo pokanje pušk, vmes pa poje strojnica svojo smrtonosno pesem. Močno glas topov pretrese zrak.

"Alarm!"

Boj divja na celi črti, telefon poje vedno naprej. Kratka povelja in vedno nove čete korakajo v boj. Popoldne pripeljejo prve vjete Ruse. So zelo veliki ljudje, izgledajo pa jako izmučeni.

Boj divja do polne teme. V bližini gorijo vasi, tam na desni cel gozd. Pozno se vlečem k počitku z mislijo, kaj mi prinese jutranji dan.

V noč pa se oglašajo mrtvaška ptica - čuk...

Tokari, 26. 8., 1914.

Sovražnik se je umaknil, korakamo naprej.

Čez bojno polje. Vse je razmetano, kakor bi divjal orkan - orkan strasti. Vroče je. Mrtva trupla, ruska - avstrijska, raznih narodov, tam od toplega juga, od Lubova pa iz

mrzle Sibirije. Črna trupla, ležijo koč v obzoru, bratje v smrti, le iz oči gleda proklestvo, kakor tožba po mladem življenju. Razrita zemlja, razbiti topovi vmes napolnjena konjska trupla, med njimi korakajo nove čete na smrtno pirovanje in med njimi sem tudi jaz!

Proti večeru se čuje v bližini grmenje topov, pred nami leži drugo poljsko mesto Turobin, zavito v meglo v zraku pa lahni oblaki dima razpokanih šrapnelov.

Spimo na prostem. Žalostno gledajo zvezde proti s krvjo oblitni zemlji, moj pogled se pa obrača daleč tja proti jugu, ter se meša z žarom zahajajočega solca in gorečih vasi.

V spomin mi pride roman teh krajev "Z ognjem in mečem." 26. 8., 1914.

Danes gremo naprej, sovražnik se je umaknil.

Turobin, 27. 8., 1914.

Že zgodaj v jutro me zbudi grmenje topov, zopet se je začelo. Čez nas letijo topovske kroglice, toda tega smo že vajeni. Ker opoldne ne dobimo ničesar jesti, se poslužimo tistih gosti.

Boj traja celi dan. Proti noči odhrnemo tudi mi naprej. Pot nas pelje skori gozd, temno je in strmo, tako da moramo pomagati konjem vleči vozove. Konec gozda, odprto polje. Ravno prihaja luna, vasa rdeča, kakor bi se napila krvi.

Po travnikih in po cesti ležijo mrtva trupla, tam nekje šklepetajo sobje psov in v dalji se pripogibajo črne sence - človeške hijene, ki snemajo prstane in rojajo mrtva trupla. Spustimo proti njim kakih 30 strelcov. Potem pa je vse tiho. Mirno ležijo mrtlici, eden na drugem, brez sovražstva, kakor v obzoru, le lahni vetrič se igra z okrvavljenimi lasmi. Bosnjaki, nič več ne boste videli skalnate Bosne.

Zavihamo rokave, ter spraznimo ceste, da morejo vozovi naprej. Roke so vse slinaste od še tople krvi.

Zašli smo predaleč. Sebe ob dveh zjutraj dospemo do označenega cilja, kjer dobimo kosilo. Vlečemo se v rošno travo, polna luna se nam pa smeja iz za oblakov v obraz.

27. 8., 1914.

Ob petih zjutraj gremo zopet naprej do mesta Turobina, kjer je že vse pripravljeno za boj. Topovi zagrmijo, toda že po nekaj streljih se Rusi umaknejo ter pustijo šest topov, ker jim je naše topništvo postrelilo konje.

Mesto je večinoma leseno, prebivalci Judje. Ima katoliško cerkev, sinagogo in pravoslavno svetišče. Pokrajina je pusta, večinoma gozdovi in slabe ceste, železnice še nisem videl, kar smo prestopili mejo.

Vojaštvo je odšlo naprej. Tako je vse tiho, službo imam v neki koči, sem pa tja se oglašaj aparat, ter me moti, ko pišem dnevnik. Zunaj pod oknom se ožojno bliska ostrina bajoneta. Vojak me straši.

28. 8., 1914.

Danes gremo zopet naprej, in sicer prispejemo popoldne do mesta Zolkivke. Po kosilu naprej. Solnce pripeka precej močno, v daljavi grmi, izza gozda se valijo oblaki dima proti nebu. Vasi gorijo. Ubogi prebivalci.

V neki vasi obstanemo, kjer dobimo mleka in sadja. Truden se vlečem na tla, hladna rosa mi zatise oči v nemirno spanje in sanjam - na tuji zemlji.

29. 8., 1914.

V jutro imamo alarm, ter se umaknemo nazaj. Kmalu se začne boj na celi črti in traja do večera. Mi ne pridemo danes v bojno črto. Spimo zunaj, je že precej mrzlo. Meso dobimo za kosilo, a kruha nam zelo manjka.

Izdebn, 30. 8., 1914.

Naprej nas zopet pelje povelje. Vreme je žalostno, veter nam žene prah v oči. V železnicu mi kruli, k sreči dobim par divjih, kraljev, hrusk. Spimo zunaj. Obleda in čevlje imam že več tednov na sebi. V jutro komaj, da vstanemo, že nas iznenadi prav blizu streljanje iz pušk vmes pa se oglašajo močni bas topov. Kmalu pri-

seje prve ranjence, ki izgledajo zelo žalostno. Popoldne odidemo do Čenstoborovice. V nekem mlinu, kjer je bil skrit tajni telefon, ujamemo preoblečene Ruse, ter jih obesimo na bližnja drevesa. (Dalje prihodnjik.)

POPRAVEK

oglasu naznanilo in zahvala za pokojnim Lovrenc Znidaršičem, ki je bil priobčen v listu Prosveta z dne 14. julija, 1927, in sicer je bilo izpuščeno iz oglasa "Hvala lepa tudi Pevskemu društvu 'Bled' iz Conspangh, Pa., ki so mu zapeli žalostinko v zadnji pozdrav doma na domu in ob odprtem grobu. Mrs. Justina Znidaršič, 516 Linden Ave., Johnstown, Pa.

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Žalostnim srcem naznanjam sorodnikom, znancem in prijateljem tužno vest, da nam je kruta smrt ugrabila našega ljubelega sina in brata

CIRIL KUTZLERJA.

Po nesreči se je obstrlel dne 11. junija t. l. ob 8 uri zvečer z dinamitnim "kapselom", katerega je našel in je po njem tolkel s kamnom, obstrlejen je bil v trebuh, nakar so ga prepeljali takoj v Shaw bolnišnico v Buhl, Minn., kjer je bil dvakrat operiran, na žalost vse zamanj, moral je umreti. Rojen je bil v Waukegan, Ill., leta 1912, 27. junija. Umrl pa je dne 28. junija, 1927 ob 2 uri zjutraj in pogreb se je vršil 26. junija t. l. in sicer po katoliškem obredu. Bil je član mladinskega oddelka S. N. P. J. društva št. 314 v Buhl, Minn. Lepa hvala dr. št. 314, S. N. P. J., za krasni darovani venec in za obilnostevilno udeležbo pri pogrebu. Lepa hvala vsem, ki ste nas tolažili ob uri žalosti in neareče. Posebno hvala za darovane vence in cvetličice mrs. Heleni Dolenc, mr. in mrs. Mike Miklavčič, mr. in mrs. Frank Bucher, mr. Frank Hlačer in mr. Frank Letničar, ki so prinesli vence iz Hibinga, Minn. Iskrena hvala mrs. John Lushin za dano pomoč in tolažbo, ter tudi mrs. Sophie Madich za darovane vence. Lepa hvala mrs. Sophie Galovich, ki je nabrala denar za venec. Najlepša hvala vsem, ki so kaj darovali. V Waukeganu, Ill., zapušta dva strica Joe in Frank Kutzler in še mnogo drugih sorodnikov. Dragi sinček, odšel si od nas v prejšni mladosti, a ostaneš nam v vednem spominu v naših srcih. Počivaj v miru in lahka naj Ti bode ameriška zemljica. Zalujoci ostali: John in Mary Kutzler, stariša. John jr. in Edward, brata. Mary jr. in Caroline, sestrji; vai na Buhl, Minn.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (June 30-1927) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napakega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani S. N. P. J. doplačajo \$4.80 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za člana \$6.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

Mladinski List stane za celo leto \$1.20.

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

POJASNILO DRUŠTERVAJNIKOM IN POŠILJALJEM RAZNIH NAZNANIL

Kadar pošljete listu Prosveta, kakor koli naznanila, zahvale o smrti, tedaj vselej vpišite v planu, ali želite imeti plačan oglas ali kot navadna vest, se izpusti iz naznanila vse osebnostne zahvale in na posameznikov, ter se t naznanilo priobči brezplačno celo vrsto raznih imen drugih stvari, je pa to oglas, katerega se mora plačati, to lja za člana in za nečlane. To dalje velja isto tudi za prireditve, veselice, shode, Vselej je treba povedati ali želite imeti plačan oglas ali navadno čimnikarsko vest, v takem slučaju se za navadno vest, naredi stvar bolj na krko in se pove le važnejši del.

pa naročite, da naj bo plačan glas, se priobči vse, kar zahteva. Isto tako velja za vsa druga naznanila, če se koga išče, niti vse postudbe, prodaje, Za vse take stvari se mora v ne povedati, da naj bo to oglas, kolikorkrat naj se isti priobči da bodete zanj plačali. To jasno dajem radi tega, ker to sklep konvencije, da se pot ravnamo vsi, društva, člani, ročniki in upravništvo Prosveta, da to upoštevate in potem ravname. — Filip Godič upravitelj.

Agitirajte za "Prosveto"

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

- AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane \$5.00
- Slovensko-Angleška Slovnica—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo \$2.00
- Zakon Biogenzije—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro \$1.50
- Pater Malaventura—V Kabaretu—zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaj rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami \$1.50
- Zajednici—resnična povest in prava ilustracija dolejškega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki \$1.75
- Jimmie Higgins—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek \$1.00
- Zapiski 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo \$0.50c
- "Hrbenica"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom—mehko vezana, stane samo \$0.25c
- "Informator"—knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člana—stane samo \$0.20c

Pišite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA FOJASNILA

Ivan Bergijevič Turgenjev:

NESREČNICA

Poslovenil I. P.

(Dalje.)

Ko je bil jokali kakih deset minut, je vstal, ter legel na divan in obrnil se v zid. Jaz sem še malo časa čakal, videc pa, da se nič ne gane in ničesar ne odgovori na moja vprašanja, sklenil sem se oddaljiti. Morda sem ga dožlil po krivem, pa zdela se mi je, da je zaspa. Sicer pa to še ni dokazalo, da ne bi bil čutil bridkosti, samo njegova narav bila je taka, da ni mogla prenašati žalostnih občutkov... Njegova narav je bila prenormalna.

XXVI.

Drugi dan, točno ob enajstih, sem bil že na mestu. Naletoval je tenak dež iz nizkega oblaka, mrz ni bil velik, pripravljalo se je južno vlažno vreme, vlekel je oster, neprjeten veter... Bilo je vreme, kakršno imamo navadno v velikem postu, in kakršnem se človek lahko prehladi. Dobil sem Ratča na stopnicah pred njegovo hišo. V črnem fraku z žalovalnim ovitkom in brez klobuka na glavi se je jako vznemirjal, mahal je z rokama, bil po stegnih, kričal zdaj v hišo, zdaj na cesto, kjer je stal mrtvaški voz z belim mrtvaškim odrom, in dve drugi kočiji, pri katerih so stali štirje garnizijaki vojaki v žalostnih plaščih čez svoje stare vojaške suknje in v žalobnih klobukih, z zaspanimi očmi in vrtali z ročaji še ne pripranih bakelj po rahlem snegu. Sivi lasje so se lepo ovijali po rdečem čelu gospoda Ratča in glas, ta kovinski glas, mu je že odpovedoval. "Jelkovihe vej, jelkovihe vej! semkaj! jelkovihe vej! semkaj!" je kričel; "takoj prineso rakeve! Brž jelkovihe vej!" vzkljnil je še enkrat in tekel v hišo. Pokazalo se je, da sem valic moje natančnosti skoraj zamudil; gospodu Ratču se je zdelo potrebno hiteti. Božja služba je bila že pri koncu. Duhovnika — katerih starih je imel duhovsko kapo, mlajši pa bil skrbno razčesan — sta se prikazala a cerkveniki na vnanjih stopnicah hiše. Kmalu se je prikazala rakev, nesli sta jo kočijaž, dva hlapca in vodovoz. Gospod Ratč je šel zadaj, držeč prste na raki-nem pokrovu in vedno ponavljajoč: "le počasi, le počasi!" Za njim je šla Eleonora Karpovna v črnem oblačilu z žalovalnim ovitkom, opotekajoča se, okrožena od svoje družine; najzadaj je šel Viktor in novi uniformi, z zibajočim se florom na mečevem ročaju. Nosilci so dejali rakev na mrtvaški voz; garnizijaki vojaki so prižgali baklje, ki so začele pokati in kaditi se. Neke beračica, ki je slučajno prišla, se je začela glasno jokati, cerkveniki so zapeli in naenkrat je začel naletavati sneg vedno gostejše, "kakor bele muhe". Gospod Ratč je zaklical: "Z Bogom, pojdim!" in sprevod se je začel pomikati. Razen Ratčeve družine se je vdeležilo pogreba vsega pet ljudi; nek umirovljeni komunikacijski častnik v jako ponošeni suknji z redom svetega Stanislava, katerega si je bil najbrže le kje izposodil, pomočnik kvartalnega nadzornika, droben človek z mrim obrazom in poželjivimi očmi, nekaj starih v kamelot-skem plašču, neizrečeno debel ribji trgovec, v modri kupčijski suknji, ki je močno dišal po svojem blagu. Nenavzočnost krasnega spola (kajti nista se smeli k njemu pristevati dve teti Eleonore Karpovne, sestrji klobasarja, in nekaka grbastá devica z modrimi naočniki na modrem nosu), nenavzočnost prijateljice in tovaršice me je prva osupnila; pa malo pomislivši, izpoznal sem hitro, da Suzana s svojim značajem in svojo odgojo ni mogla imeti tovaršice v tej sredi, v kateri je živel. V cerkvi se je zbralo precej ljudi, neznanih še več, kot znanih, kar se je videlo na izrazu njih obrazov. Opevanje je trajalo dolgo. Čudil sem se, da se je Ratč vedno prekrizaval, kakor da bi bil pravoslavne vere. Malo je manjkalo, da ni pel s cerkvenimi pevci, z noge je potrkoval po melodiji. Ko je prišlo poslovljenje na vrsto, sem se glo-

boko poklonil pokojnici, poljubil je pa nisem. Gospod Ratč je pa z veseljem vrnil ta obred, s spoštljivim poklonom je potem povabil k rakvi častnika s Stanislavskim redom, kakor bi ga vabil na kako pojedino, potem je pa svoje otroke enega za drugim povzdignil in pritnil k njenemu telesu. Eleonora Karpovna je pa, poslovlivši se od Suzane, začela tako glasno jokati, da se je po vsej cerkvi slišalo, pa kmalu se je pomirila, povprašala je z razdraženim šepetanjem: "Kje pa je moja pletivača?" Viktor stal je pa le na strani in držal se je, kakor bi hotel pokazati, kako zaničuje take običaje in da izpolnjuje samo spodobnostno dožnost. Največ sčutja pa je pokazal oni starih v kamelot-skem plašču, ki je bil pred pet in dvajsetimi leti zemljemorec v Tambovskej guberniji, in od tistega časa ni več videl Ratča; on Suzane niti poznal ni, pa spil je popreje dva kozarca vodke za zajutrek. Moja teta je tudi prišla v cerkev. Ona je, ne vem kje, izvedela, da je pokojnica ona gospodična, ki je obiskala mene, in to jo je neizrečno vznemirilo! Da bi bil jaz kaj hudega stril, tega si misliti ni mogla, pa ni si mogla razjasniti, kako se je to vse naključilo... Morda si je celo mislila, da si je Suzana iz ljubezni do mene vzela življenje. Črno oblečena je molila z žalostnim srcem in s solzami za pokoj duše, nedavno poklicane v večnost, in postavila je rubeljsko svečo pred podobo "Tolažbe žalostnih..." Amiška je tudi prišla z njo in molila, največ pa gledala na mene — z nekim strahom. Žalibog, ta devica ni bila ravnodušna do mene. Grede iz cerkve je teta razdelila med uboge ves denar, kar ga je imela pri sebi, več kot deset rubljev.

Končalo se je proslavljanje. Začeli so zabijati rakev. Med vsa božja služba nisem imel toliko poguma, da bi bil naravnost pogledal izkaženi obraz uboge deklice. Po kolikorkrat so me moje oči ozrle tja, zdela se mi je, da je hotel zaklicati: "On ni prišel, on ni prišel!" Začeli so primerjati pikro na rakev... Jaz se nisem mogel premagati, da ne bi bil bistro in naravnost ozri se na pokojnico. "Zakaj je to storila?" vprašal sem se nehote... "On ni prišel!" mi je zvenelo po ušesih.

XXVII.

Šli smo na pokopališče. Nas je bilo vseh kakih štirideset ljudi, različna, v resnici pa prazna topla. Več kot eno uro je trajal utrudljivi sprevod. Vreme bilo je vedno slabše. Viktor je na pol poti vzel na voz; gospod Ratč je pa pogumno stopal po tajajčem se snegu; ravno tako je moral takrat stopati, ko je po usodnem a vidanju s Semenom Matvejč zmagonosno peljal za vselej zgubljeno deklico. Lasje "veterana", in njegove obrvi bile so pokrite s snežinkami; včasih je začel hropeti, pa kmalu je zopet bral svoje sile in njegova temnorujava lica so se zopet napela... Prav lahko bi bil kdo mislil, da se smeje. "Ako pa jaz umrjem, dobil bo penzijo za sebe gospod Ratč," teh besed iz Suzaninega zveza sem se zopet domislil. Prišli smo nazadnje na pokopališče in prigazili smo do jame. Poslednji obred je bil hitro končan, vse je zeblo, vsi so hiteli. Rakev spustili so na vrhove v jamo in začeli so jo zasipati s prstjo. Gospod Ratč je tudi tukaj pokazal svoj pogum; kakor hitro, s kako silo in gibčnostjo je metal kepe zemlje na rakvin pokrov, kako junaki je zagrebal... energičneje ne bi bil mogel delati, ko bi bil kamenjal svojega najljubejšega sovražnika. Viktor je stal, kakor poprej, na strani; zavijal se je vedno v plašč in drgnil z brado ob borov ovrtnik; ostali otroci gospoda Ratča so marljivo posnemali svojega očeta. Metali so z veseljem pesek in zemljo v jamo, česar jim ne moremo zameriti. Zrastel je holm, kjer je bila poprej jama, hoteli smo se že raziti, pa naenkrat se je obrnil gospod Ratč po vojaški, udaril po stegnu in povabil nas vse "moške" in tudi "častito duhovščino" na "sedmino"; ki je pripravljena ne daleč od pokopališča v sobani jako prične gostilnice "po trudu našega Sigismunda Sigismundoviča..."

(Konca jutri.)